

Aan:	Belangstellenden
Van:	Willibrord Huisman RU Afd. OO Onderwijsondersteuning
Datum:	9 december 2012 = versie 5;
Bestand:	Toetsprogrammamatrijzen.docx
Titel:	Hoe maak je een toetsprogrammamatrijs
Betreft:	Methode om de doelen van een opleiding te overzien op grond van de toetsing
Comm:	Ter: reactie, aanvulling, verbetering, gebruik; verspreiding (maar dan graag integraal)

Hoe maak je een toetsprogrammamatrijs

Methode om de doelen van een opleiding te overzien op grond van de toetsing

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Drie eenvoudige gevallen.....	3
2.1	Programmamatrijs met kruisjes	3
2.2	Een matrijs met numerieke schattingen	4
2.3	Een programmamatrijs met alleen doelen, zonder toetsing	5
3	De complete toetsprogrammamatrijs.....	6
3.1	Cursusdoelen versus eindtermen, naar weging van de toetsing	6
	Basisgeval: elk cursusdoel past bij één eindterm.....	6
	Combinaties	7
	Studiebelasting.....	8
3.2	Sommatie: cursussen versus eindtermen	9
3.3	Complicaties	9
	Een deel van de getoetste cursusdoelen is aan geen enkele eindterm te relateren (L)	10
	Een cursusdoel is niet aan een eindterm te relateren én het wordt niet getoetst (M, O)	10
	Een cursusdoel is wel aan een eindterm gekoppeld, maar wordt niet getoetst (N).....	10
	De docent kan de studiebelasting niet aan de cursusdoelen relateren (P).....	10
	Een cursusdoel wordt wel getoetst maar het veronderstelt geen studie (R).....	11
	Een deel van de toetsing staat los van de cursusdoelen (S)	12
	De toetsing is niet aan de cursusdoelen te relateren (T,U)	12
3.4	Aandachtspunten op grond van de ingevulde tabel.....	12
4	Een toetsprogrammamatrijs zonder cursusdoelen	13

1 Inleiding

Deze notitie beschrijft een methode om een gedetailleerd overzicht te krijgen over de doelen en de toetsing van een opleiding. U maakt daarbij gebruik van bestaande gegevens over de onderwijseenheden, en zonedig van schattingen. Indien gegevens ontbreken en schattingen onmogelijk zijn, komt dat in deze methode aan het licht. Hierdoor vormt het overzicht ook de basis voor een plan van aanpak voor de verbetering van de doelformuleringen, de toetsing, en het onderwijs van de opleiding.

Deze methode is semikwantitatief. Het uitgangspunt is: **het relatieve belang van een doel blijkt uitsluitend uit de mate waarin de *toetsing* van dat doel meeweegt in de eindbeoordeling.**

De methode geeft het gewenste overzicht door *via de toetsing* de cursusdoelen aan eindtermen te koppelen. Dit gebeurt door deze in een tabel tegen elkaar uit te zetten: de *toetsprogrammamatrijs*.

Door deze tabel in Excel te realiseren kunnen de uitkomsten over een gehele opleiding of over een opleidingsfase gemakkelijk worden samengevat.

In deze notitie zijn aan de eigenlijke beschrijving van de complete toetsprogrammamatrijs (in hoofdstuk 3) twee hoofdstukken toegevoegd.

Hoofdstuk 2 geeft bij wijze van inleiding drie eenvoudige programmamatrijzen. Deze voldoen niet aan het bovengenoemde uitgangspunt, maar ze geven wel een goede introductie in de complete methode, die er op het eerste gezicht complex uitziet.

Hoofdstuk 4 geeft een vereenvoudiging van de complete toetsprogrammamatrijs. Deze laat wel de relatie zien tussen enerzijds eindtermen en anderzijds toetsing op cursusniveau, maar de specificatie naar cursusdoelen ontbreekt. Omdat bekend is dat er juist cursusdoelformuleringen veel problemen zijn, is deze matrijs wellicht vooralsnog beter te realiseren, eventueel in combinatie met een lijst van de cursusdoelen.

Er wordt hier in het midden gelaten wie een dergelijke matrijs zouden opstellen. Het ligt voor de hand dat iemand op opleidingsniveau deze gegevens vergaart en aggregereert. Voor het aanleveren van de gegevens worden twee rollen onderscheiden:

- de docent: degene die zicht heeft op de cursusdoelen, de relatie met de eindtermen, het onderwijs, en de studiebelasting
- de examinerator: degene die zicht heeft op de cursusdoelen, de relatie met de eindtermen, en de toetsing.

In sommige gevallen zal dit dezelfde persoon betreffen, in andere zelfs meer of minder overlappende teams.

Het valt buiten deze notitie om te beschrijven *waarom* u een toetsprogrammamatrijs zou gaan opstellen. Maar *indien* u een steekhoudend overzicht wilt hebben van de cursusdoelen, toetsing en eindtermen van uw opleiding, dan vindt u hier een methode daartoe.

2 Drie eenvoudige gevallen

2.1 Programmamatrijs met kruisjes

Traditionele opleidingsprogramma's laten zien hoe de onderwijseenheden (hier verder te noemen: cursussen) samen een opleiding vormen. De meest basale vorm is een opsomming van cursustitels met de daaraan verbonden studiepunten. Men kan ze koppelen aan de eindtermen door met kruisjes in een tabel (matrijs) aan te geven in welke cursussen de studenten aan welke eindtermen werken. De verantwoording van die kruisjes moet dan blijken uit de cursusbeschrijvingen.

Kruisjesmatrijs	Studiebelasting (EC)	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Bijzonderheden
<i>[Titel cursus 1]</i>	3	x	x		x	x	
<i>[Titel cursus 2]</i>	3	x	x	x		x	
<i>[Titel cursus 3]</i>	6						<i>onbekend</i>
<i>[Titel cursus 4]</i>	12		x	x	x		
<i>etcetera</i>	...						
	60						

Aan deze methode met kruisjes kleven evenwel bezwaren.

- De kruisjes geven geen indicatie voor het relatieve gewicht waarmee binnen een cursus aan het bereiken van een eindterm gewerkt wordt.
- De kruisjes laten niet zien dat sommige cursussen ten gevolge van de grotere studiebelasting meer gewicht in de schaal leggen.
- De tabel biedt geen ruimte voor cursussen waarvan niet bekend is aan welke eindtermen ze bijdragen.
- De kruisjes zijn moeilijk te sommeren.

2.2 Een matrijs met numerieke schattingen

Onderstaande tabel geeft een eenvoudige oplossing voor deze bezwaren. Het uitgangspunt is hier opnieuw dat een schatting gemaakt wordt van de mate waarin de cursussen bijdragen aan het bereiken van de eindtermen; maar nu wordt de schatting gekwantificeerd. Daarbij moge duidelijk zijn dat dit kwantificeren alleen zeer globaal kan gebeuren en dat aan de absolute percentages niet te veel waarde moet worden gehecht. Het voordeel van de percentages is vooral dat er mee gerekend kan worden.

Bij sommatie over een opleiding of opleidingsjaar (hier getoond in de onderste balk, over een fase van vier cursussen) worden de percentages gewogen naar de studiebelasting en opgeteld.

Het komt voor dat cursusdoelen of cursusactiviteiten niet aan de eindtermen te relateren zijn. Dat kan duiden op gebrekkige doelformuleringen of een onvoldoende duidelijke plaats van de cursus in het curriculum; ook kan het bewust beleid zijn. Hiervoor is in deze tabel een extra kolom opgenomen.

Schattingen per cursus	Studiebelasting (EC)	Som	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Niet aan eindtermen gerelateerd	Onbekend	Bijzonderheden
<i>[Titel cursus 1]</i>	3	100%	30	30		30	10			
<i>[Titel cursus 2]</i>	3	100%	60	20	10		10			
<i>[Titel cursus 3]</i>	6	100%							100	
<i>[Titel cursus 4]</i>	12	100%		10	40	40		10		
Totaal fase x (1 tm 4)	24	100%	11	11	21	24	3	5	25	

Aldus hebben we een overzicht van de opleiding, uitgesplitst naar eindtermen. Niettemin heeft deze methode nog belangrijke bezwaren.

- De toetsing ontbreekt in dit schema, terwijl de toetsing voor een groot deel bepaalt wat de studenten doen en terwijl de toetsing de enige methode is om te bepalen of de eindtermen bereikt worden
- De cursustitels beschrijven veelal de inhoud van de cursus en geven onvoldoende de doelen van de cursus weer.

2.3 Een programmamatrijs met alleen doelen, zonder toetsing

Men kan de bovengegeven matrijs uitbreiden door niet meer alleen de cursustitels te vermelden, maar ook de cursusdoelen. De docent dient dan aan te geven in hoeverre de doelen aan de verschillende eindtermen gerelateerd zijn én in hoeverre ze onderling meer of minder belangrijk zijn. Dat is opnieuw een kwestie van schattingen, waarbij blijft gelden dat elke schatting beter is dan kruisjes zetten. De enige eis is dat de som van de schattingen op 100% uitkomt (in de tabel: de som van de getallen in het groene kader).

Doelenmatrijs	Studiebelasting (EC)	Som	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Niet aan eindtermen gerelateerd	Onbekend	Bijzonderheden
[Titel cursus 12]	3	100%	30	25	0	20	25			
- Doel 1 van cursus 12		20	20							
- Doel 2 van cursus 12		20	10			10				
- Doel 3 van cursus 12		30		5			25			
- Doel 4 van cursus 12		30		20		10				
[Titel cursus 13]	3	100%	30	10	10	15	25	10		
- Doel 1 van cursus 13		30	30							
- Doel 2 van cursus 13		20		10				10		
- Doel 3 van cursus 13		25			10	15				
- Doel 4 van cursus 13		25					25			
[Titel cursus 14]	3	100%							100	

Hiermee hebben we een tabel die de relatie tussen cursusdoelen en eindtermen in kaart brengt, én die vreemde situaties en ontbrekende gegevens toont. Toch kleeft er ook aan deze methode een fundamenteel bezwaar. Doelen zijn namelijk voor zowel docenten als studenten vaak mooie woorden, die ver van de praktijk afstaan. Ook de hier gevraagde relaties volgen waarschijnlijk uit inschattingen van wat de docenten beogen, en niet van wat de studenten bereiken.

De enige plaats waar doelen echt concreet worden voor studenten, is de toetsing: daarin wordt immers gemeten in hoeverre zij die doelen bereikt hebben. De in het volgende hoofdstuk beschreven 'complete toetsprogrammamatrijs' vraagt daarom naar de doelen die echt meetellen. Dat laatste is betrekkelijk gemakkelijk te doen door te kijken naar de toetsspecificaties en de wegging van toetsonderdelen.

3 De complete toetsprogrammamatrijs

3.1 Cursusdoelen versus eindtermen, naar weging van de toetsing

De toetsprogrammamatrijs bestaat eigenlijk uit deeltabellen per cursus.

De matrijs wordt ingevuld met gegevens die gewoonlijk bekend dienen te zijn:

- Uit de cursusbeschrijving:
  - Titel van de cursus
  - Studielast in EC
  - Cursusdoelen
- Uit de beschrijving van de toetsing van de cursus:
  - De toetsen (met toetsvorm) en hun onderlinge belang (de weging)
  - Welk deel van de toetsing welke cursusdoelen toetst (in de toetspecificatie of toetsmatrijs)

Daarnaast zijn gegevens nodig die vermoedelijk alleen geschat kunnen worden:

- De studielast naar cursusdoel uitgesplitst
- De mate waarin elk doel aan één of meer eindtermen gekoppeld is.

In de voorbeeldtabellen zijn ingevoerde getallen cursief weergegeven. Daaruit worden de vetgedrukte waarden uitgerekend. In de tabellen dienen waar mogelijk de werkelijke eindtermen, cursustitels, en cursusdoelen opgegeven te worden (dus geen verwijzingen daarnaar). Daardoor is ook de samenhang in tekst te beoordelen.

Basisgeval: elk cursusdoel past bij één eindterm

In cursus 1 telt de meerkeuzetoets voor 60% mee, het essay voor 40%; de meerkeuzetoets toetst doel 1 en doel 2 even zwaar (A). Doordat de doelen van deze cursus één op één aan de eindtermen gekoppeld zijn, is de tabel gemakkelijk in te vullen. Het gaat om relatieve waarden: de som moet altijd 100% zijn.

Compleet, voorbeeld 1	Studielast (EC)	Studielast (uur)	Weging v.d. toetsresultaten	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Toetsvorm	Bijzonderheden
<i>[Titel cursus 1]</i>	3	84	100%	30	30	0	40	0		
- Doel 1 van cursus 1		<i>28</i>	30	<i>30</i>					<i>MC</i>	<i>A</i>
- Doel 2 van cursus 1		<i>28</i>	30		<i>30</i>				<i>MC</i>	<i>A</i>
- Doel 3 van cursus 1		<i>28</i>	40				<i>40</i>		<i>Essay</i>	

Combinaties

Vaak zal ook één toets op meerdere doelen betrekking hebben (B).

Mocht het zo zijn dat één cursusdoel past bij meer dan één eindterm, dan kan het belang (binnen een rij in de matrijs) gelijkelijk gesplitst worden (C). Mocht het doel bij één eindterm meer passen bij het andere, dan kan een ongelijke splitsing worden opgegeven (D).

Het kan zijn dat één cursusdoel in verscheidene toetsvormen getoetst wordt. In dat geval wordt dat in de kolom 'toetsvorm' vermeld; die kolom beschrijft namelijk niet de afzonderlijke toetsen, maar alleen de wijze waarop het betreffende cursusdoel getoetst wordt. Dit kan weer samengaan met dat één toetsvorm verscheidene doelen toetst; zie de voorbeelden E en F.

Compleet, voorbeeld 2	Studiebelasting (EC)	Studiebelasting (uur)	Weging v.d. toetsresultaten	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Toetsvorm	Bijzonderheden
[Titel cursus 2]	3	84	100%	30	25	0	20	25		
- Doel 1 van cursus 2		14	20	20					MC	B
- Doel 2 van cursus 2		14	20	10			10		MC	B, C
- Doel 3 van cursus 2		28	30		5			25	PrVslg	D
- Doel 4 van cursus 2		28	30		20		10		Essay	
[Titel cursus 3]	3	84	100%	30	10	20	15	25		
- Doel 1 van cursus 3		28	30	30					MC	E
- Doel 2 van cursus 3		14	20		10	10			MC+Essay	E, F
- Doel 3 van cursus 3		14	25			10	15		Essay+Pres	E, F
- Doel 4 van cursus 3		28	25					25	Pres	F

Studiebelasting

Deze matrijs vraagt ook om informatie over de studiebelasting. Immers, voor een goede optelling wegen bijvoorbeeld 6-EC-cursussen dubbel zo zwaar als 3-EC-cursussen.

De matrijs geeft echter de mogelijkheid om de studiebelasting verder te specificeren, namelijk naar cursusdoel (in kolom 3). Het gaat dan om de tijd die studenten geacht worden te besteden aan het betreffende doel. In veel gevallen zal hier alleen een schatting mogelijk zijn, bijvoorbeeld op grond van de aard van de opdrachten.

Door dit zo te specificeren wordt zichtbaar aan welke doelen *in het onderwijs* meer en minder aandacht besteed wordt (de overige kolommen gaan over het belang in de *toetsing*).

Voorbeeld G geeft een geval van een doel dat weinig aandacht krijgt terwijl het relatief zwaar getoetst wordt. Dit kan op een onevenwichtigheid in de toetsing duiden.

Voorbeeld H geeft een geval van een cursusdoel waar wel aan gewerkt wordt, maar dat niet in de cursus getoetst wordt. Dat duidt niet per se op een probleem, als dit doel maar aan een eindterm gekoppeld is die elders wel getoetst wordt (en als de studenten dat begrijpen).

Compleet, voorbeeld 3	Studiebelasting (EC)	Studiebelasting (uur)	Weging v.d. toetsresultaten	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Toetsvorm	Bijzonderheden
[Titel cursus 3]	3	84	100%	30	10	20	15	25		
- Doel 1 van cursus 3		28	30	30					MC	E
- Doel 2 van cursus 3		14	20		10	10			MC+Essay	E, F
- Doel 3 van cursus 3		14	25			10	15		Essay+Pres	E, F
- Doel 4 van cursus 3		28	25					25	Pres	F
[Titel cursus 4]	6	168	100%	0	0	50	40	10		
- Doel 1 van cursus 4		28	10			10			Essay	
- Doel 2 van cursus 4		14	40			40			Pres	G
- Doel 3 van cursus 4		126	50				40	10	Essay	
[Titel cursus 5]	2	56	100%	0	0	100	0	0		
- Doel 1 van cursus 5		7	0						-	H
- Doel 2 van cursus 5		49	100			100			Essay	

3.2 Sommatie: cursussen versus eindtermen

Onderstaande tabel geeft een integratie op opleidingsniveau van de gegevens uit de volledige matrijs. De gegevens per cursus zijn nu vermenigvuldigd met het aantal EC van de cursus.

Hierdoor kunnen de gegevens worden opgeteld. De som geeft dan aan in hoeverre de eindtermen gedurende de opleiding getoetst worden.

Het voorbeeld laat zien dat eindterm 3 veel zwaarder getoetst wordt dan eindterm 1. Met een opgave met alleen kruisjes zou de indruk gewekt zijn dat beide even zwaar getoetst worden. (Het is overigens zeker niet zo, dat elke eindterm even zwaar getoetst zou moeten worden; sommige eindtermen kunnen belangrijker zijn dan andere. Het belang van deze weergave, is dat te zien is wat er feitelijk gebeurt).

Compleet, voorbeeld 4	Studiebelasting (EC)	Studiebelasting (uur)	Weging v.d. toetsresultaten	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Toetsvorm	Bijzonderheden
[Titel cursus 1]	3	84	300	90	90	0	120	0		
[Titel cursus 2]	3	84	300	90	75	0	60	75		
[Titel cursus 3]	3	84	300	90	30	60	45	75		
[Titel cursus 4]	6	168	600	0	0	300	240	60		
[Titel cursus 5]	2	56	200	0	0	200	0	0		
Som van de cursussen	17	476	1700	270	195	560	465	210		
			100%	16%	11%	33%	27%	12%		

3.3 Complicaties

Het is ongetwijfeld lastig om voor een hele opleiding zo'n matrijs op te stellen. Ten dele zal dit komen doordat de werkelijkheid ingewikkelder is dan de methode veronderstelt; wellicht is dat met de kolom 'bijzonderheden' en andere toelichtingen op te vangen.

Ten dele zal het niet eenvoudig zijn om de informatie te vinden en te 'vertalen' naar het hier gevraagde formaat. Veel onderwijs is immers *de facto* ontstaan als een opeenstapeling van leerinhoud (vakken, leerstof), terwijl nu gevraagd wordt het 'binnenstebuiten' te bezien vanuit de doelen en de toetsing.

We geven hier een aantal mogelijke problemen inclusief de wijze waarop ze in de matrijs tot uiting kunnen komen. Een examencommissie kan op grond daarvan vervolgens gericht gaan kijken en waar nodig zorgen dat de problemen aangepakt worden.

Een deel van de getoetste cursusdoelen is aan geen enkele eindterm te relateren (L)

Het kan zijn dat het toetsbeleid het mogelijk maakt om doelen te toetsen die niet onder de eindtermen vallen. Het kan ook zijn dat dat niet volgens beleid is maar wel de feitelijke situatie beschrijft, in afwachting van verbetering. In beide gevallen is het van belang dit in de matrijs zichtbaar te maken. Een mogelijkheid is het opnemen van een extra kolom 'niet aan eindterm gerelateerd' of '(nog) niet aan eindtermen gerelateerd'.

Een cursusdoel is niet aan een eindterm te relateren én het wordt niet getoetst (M, O)

Dit is geen toetsprobleem, maar een onderwijsprobleem. Er wordt kennelijk aandacht besteed (M, 14 uur) aan iets dat er niet toe doet. Dat is zonde van de energie van de docent, en waarschijnlijk zullen de studenten er ook weinig warm voor lopen. Het kan ook dat het doel er alleen maar pro forma staat en er überhaupt geen aandacht aan besteed wordt (O, 0 uur studiebelasting).

Een cursusdoel is wel aan een eindterm gekoppeld, maar wordt niet getoetst (N)

Volgens de rationale achter deze matrijs telt een ongetoetst doel niet mee. Toch kan het zijn dat men wil laten zien dat het een cursusdoel wel aan een bepaalde eindterm bijdraagt. In zo'n geval kan men een 0 opnemen en eventueel verder met een noot beschrijven waar in de opleiding het betreffende doel wel getoetst wordt. (N)

De docent kan de studiebelasting niet aan de cursusdoelen relateren (P)

Dit is geen toetsprobleem, maar een onderwijsprobleem: als de docent dit niet kan, is het cursusontwerp niet formeel te verantwoorden of de doelen zijn niet goed geformuleerd (NB: het kan best dat het wel een goed cursusontwerp is, maar het is niet vanuit de doelen te verantwoorden). Voeg een extra rij in met 'onbekend doel' en schrijf daar 100% van de studiebelasting (P). Het kan intussen goed zijn dat de toetsing wel in orde is (Q).

Compleet, voorbeeld 5	Studiebelasting (EC)	Studiebelasting (uur)	Weging v.d. toetsresultaten	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Niet aan eindterm gerelateerd	Onbekend	Toetsvorm	Bijzonderheden
[Titel cursus 7]	3	84	100%	50	10	10	10	0	20			
- Doel 1 van cursus 7		28	50	50							MC	
- Doel 2 van cursus 7		14	30		10	10	10				MC+Essay	
- Doel 3 van cursus 7		14	20						20		Essay	L
- Doel 4 van cursus 7		14	0								-	M
- Doel 5 van cursus 7		14	0				0				-	N
- Doel 6 van cursus 7		0	0								-	O
[Titel cursus 8]	3	84	100%	40	20	20	10	10				
Onbekend		84	0									P
- Doel 1 van cursus 8		0	40	40							MC	Q
- Doel 2 van cursus 8		0	60		20	20	10	10			Essay	Q
[Titel cursus 9]	3	84	100%	0	45	20	25	0	10			
Aanwezigheid		-	10						10		bonus	S
- Doel 1 van cursus 9		42	35			10	25				MC	
- Doel 2 van cursus 9		0	10			10					MC	R
- Doel 3 van cursus 9		42	45		45						PrVslg	
[Titel cursus 10]	3	84	100%	0	0	0	0	0		100		
Onbekend		28	100							100	MC	T
- Doel 1 van cursus 10		28	0			0	0				-	U
- Doel 2 van cursus 10		28	0		0						-	

Een cursusdoel wordt wel getoetst maar het veronderstelt geen studie (R)

De docent geeft aan dat aan een doel in het onderwijs geen aandacht besteed wordt (d.w.z. dat er geen aanwijzingen gegeven worden waardoor de student daaraan zouden gaan werken). De studiebelasting bij het betreffende doel is dan 0 uur. Op de toetsmatrijs heeft dat geen invloed (die gaat immers alleen over doelen en toetsen). Overigens zullen velen zulke toetsing als 'onbillijk' beschouwen: ze gaat immers over iets dat niet wordt behandeld.

Een deel van de toetsing staat los van de cursusdoelen (S)

Dit duidt veelal op oneigenlijk gebruik van toetsing. Het komt bijvoorbeeld wel voor dat aanwezigheid of deelname voor 10% bijdraagt aan de eindbeoordeling. Ook bij bonuspuntenregelingen komen soms situaties voor dat een student in principe een 11 kan halen.

Dit soort zaken kan men het beste zichtbaar maken door een extra rij in te lassen waarin datgene wat beoordeeld wordt benoemd wordt. Hoe dan ook dient het cursustotaal altijd op 100% uit te komen.

De toetsing is niet aan de cursusdoelen te relateren (T,U)

Dit duidt zonneklaar op een fout in het ontwerp – of in de verantwoording – van de toetsing. Niettemin kan men, om een overzicht van de stand van zaken te hebben, dit toch in deze matrijs willen vermelden. Dit is te doen door 100% te plaatsen bij 'onbekend' cursusdoel, in de kolom 'niet aan eindtermen gerelateerd' of zelfs in een aparte kolom. Los daarvan is er wellicht wel wat te zeggen over de studiebelasting. Misschien kan ook, ondanks de toetsfout, wel iets vermeld worden over de relatie tussen doelen en eindtermen, maar dan met een 0% (U)

3.4 Aandachtspunten op grond van de ingevulde tabel

- ❖ Indien de kolom 'Niet aan eindtermen gerelateerd' veel is ingevuld, kan dit duiden op onvoldoende aandacht voor de relatie tussen cursusdoelen en eindtermen. Het kan ook duiden op te weinig specificiteit van de eindtermen, waardoor docenten niet goed weten waar hun cursusdoelen onder passen. Bovendien kan het duiden op slechte formulering van de cursusdoelen of op slecht gekozen cursusdoelen.
- ❖ Indien er vaak 0% is ingevuld (N, U), dan kan dat erop duiden dat docenten aannemen dat het betreffende cursusdoel elders getoetst wordt. Een aandachtspunt is dan of dit werkelijk zo is, en of de studenten dat tijdens die cursus al weten.
- ❖ Indien er een rij 'Onbekend' bij een cursus nodig is, verdient de toetsing van die cursus en vermoedelijk ook het cursusontwerp nadere aandacht. Het kan ook best zijn dat zowel cursus als toetsing eigenlijk in orde zijn, maar dat de docent of examinator de vaardigheden ontberen om in termen van doelen, toetsing en eindtermen specifiek te zijn.

4 Een toetsprogrammamatrijs zonder cursusdoelen

Het kan zijn dat voor een deel van een opleiding, of voor enkele onderwijseenheden daaruit, het niet te doen is om een complete toetsprogrammamatrijs op te stellen; bijvoorbeeld doordat er per cursus veel doelen beschreven staan, of doordat de toetsmatrijzen bij de toetsen ontbreken of onvoldoende duidelijk maken welke doelen hoe getoetst worden.

In zo'n geval biedt wellicht onderstaande matrijs soelaas. Ze is een afgeleide van de complete toetsprogrammamatrijs maar heeft nu per rij niet één cursusdoel maar één toets. De examinerator dient alleen te specificeren in hoeverre de betreffende toets aan de afzonderlijke eindtermen te relateren valt.

Toetsprogramma- matrijs zonder cursusdoelen	Studiebelasting (EC)	Weging v.d. toetsresultaten	Eindterm 1	Eindterm 2	Eindterm 3	Eindterm 4	Eindterm 5	Niet aan eindterm gerelateerd	Onbekend	Toetsvorm	Bijzonderheden
[Titel cursus 7]	3	100%	50	10	10	10	0	20			
- Toets 1 van cursus 7		65	50	10	5					MC	
- Toets 2 van cursus 7		35			5	10		20		Essay	L
[Titel cursus 8]	3	100%	40	20	20	10	10				
- Toets 1 van cursus 8		40	40							MC	
- Toets 2 van cursus 8		60		20	20	10	10			Essay	
- Niet in deze cursus getoetst		0		0						--	N
[Titel cursus 9]	3	100%	0	45	20	25	0	10			
Aanwezigheid		10						10		bonus	S
- Toets 1 van cursus 9		45			20	25				MC	
- Toets 2 van cursus 9		45		45						PrVslg	
[Titel cursus 10]	3	100%	0	0	0	0	0		100		
Onbekend		100							100		
[Titel cursus 11]	3	100%	0	0	0	0	0		100		
- Toets 1 van cursus 11		50							50	MC	
- Toets 2 van cursus 11		50							50	MC	

Ook in dit voorbeeld zijn weer (in rood geschreven) rijen en kolommen opgenomen voor ontbrekende gegevens en voor gegevens die op de een of andere wijze buiten de boot vallen; zie daarvoor de reeks 'complicaties' in het vorige hoofdstuk.

Deze matrijs geeft evenwel aanzienlijk minder informatie dan de complete toetsprogrammamatrijs.

Belangrijke minpunten zijn:

- De doelen worden niet meer genoemd; wie er meer van wil weten zal per cursus in de cursusbeschrijvingen én in de toetsmatrijzen van de toetsen op zoek moeten gaan.
- De kolom met relatieve studiebelasting per doel ontbreekt; daardoor is niet meer te zien wat de samenhang tussen studiebelasting en toetsing is.

Tot op zekere hoogte is dit probleem te ondervangen door *naast* deze tabel ook een tabel te maken die alleen de doelen en de eindtermen relateert, zoals beschreven in hoofdstuk 2.
